

РЕЦЕНЗИЯ

За

Дисертационният труд на Йордан Пламенов Пъшев

„Диригентски проблеми при интерпретацията на симфоничните творби на Димитър Тъпков”

за присъждане на научно – образователната степен „доктор” , по специалността „Оперно – симфонично дирижиране” към катедра „Дирижиране и композиция“ към ТКДФ на НМА „Панчо Владигеров“, професионално направление 8.3 „Музикално и танцово изкуство“

от

Професор д-р Деян Евгениев Павлов - преподавател по „Оперно пеене с диригент” катедра „Музикално – сценични изкуства към Вокален Факултет и „Оперно – симфонично дирижиране” катедра „Композиция и дирижиране” към ТКДФ в НМА „проф. Панчо Владигеров”

Йордан Пъшев е роден през 1991г. в град Русе. От ранна възраст започва заниманията си по пиано и в последствие завършва НУИ „Веселин Стоянов” град Русе със специалност тромпет. По време на обучението си печели множество награди на наши и международни конкурси. 2010 година е приет в НМА „ проф. Панчо Владигеров” , а от 2012г е студент по оркестрово дирижиране на проф. Пламен Джуров и доц. д-р Георги Патриков. Като диригент на Академичния Симфоничен Оркестър Йордан Пъшев има много изяви, включително и в концерта посветен на 100

годишнината от рождението на професор Люба Енчева. През 2015г. Й.Пъшев получава покана да дирижира оркестъра на юристите в България на концерт посветен на честване Деня на Българската Конституция. Заедно със студенти от Вокален факултет участва в премиерните спектакли за България на детските опери от цезар Кюи – „Червената шапчица” и „Котаракът в чизми”. През 2016г. година е поканен като гост – диригент на Симфониета „София” , на камерен ансамбъл „Метаморфози”. С тях изпълнява изцяло българска музика. От 2017 – 2020г. е постоянен гост – диригент на Симфониета – Видин на Камерен оркестър при Община Хасково и на Музикално- Драматичният театър „Константин Кисимов”. В момента докторантът работи като артистичен координатор в Софийска Национална опера.

Дисертационният труд се състои от 151 страници – Увод, Три глави с подточки, Заключение, Принос, Библиография и Приложения и Публикации по темата на дисертацията.

В уводът докторантът определя ясно какво ще разглежда, анализира и представя в настоящата дисертация. Детайлно ще се разгледа симфоничното творчество на Димитър Тъпков и в частност неговите симфонии. като си поставя за цел да анализира неговия специфичен композиционен изказ и музикално – стилистичните особености в симфоничното му творчество и да анализира диригентските проблеми свързани с неговата интерпретация, като всичко това е придружено от конкретни примери от симфонииите му ,съдържащи определени мануални, технически и интерпретационни проблеми от гледна точка на диригента, придружени със съответните предложения за тяхното преодоляване. Основната цел е техническите и мануални трудности в Симфония № 1 – Sinfonia Breve “1878” и Симфония № 2 за глас и оркестър по стихове на Атанас Стоянов – в памет на диригента Васил Стефанов и Симфония № 3 – микросимфония за струни върху А (rthur) и Н (onegger) , симфониета за струнен оркестър и „Анданте” в памет на Александър Танев.

Първа глава „Характеристика на стилистичните особености и изследване на композиционната структура на симфоничните произведения на Димитър Тъпков”, включва три основни раздела. В първата подглава

озаглавена „Творческа, обществена и педагогическа дейност като основа за изграждане личността на композитора Димитър Тъпков /1929 – 2011г./“ е направен опит за синтезиране на творческия и житейски път на Тъпков.

Накратко са анализирани обществените и творческите му активности, като те са проследени и изложени хронологично.

Точка 1.1 – Творческа, обществена и педагогическа дейност като основа за изграждане личността на композитора Димитър Тъпков /1929 – 2011/. Творческата дейност на проф. Димитър Тъпков продължава почти 60 години. В неговият „Творчески хронограф“ попълнен с негово лично участие са показани неговите 135 произведения създадени през периода 1951 – 2009 г. Включените произведения са много различни и има голямо многообразие на предназначението им. Й. Пъшев се спира и на обществената дейност на Димитър Тъпков. Работил е като редактор и заместник редактор в Българското национално радио – 1956г., организационен секретар в Съюза на Българските Композитори, от 1967 е директор на Софийска национална опера, от 1972 е зам. Директор на Института по изкуствознание към БАН. От 1979г. е избран за ректор на Българската Държавна Консерватория и след изтичането на мандата му е председател на Комитета за култура. Педагогическата дейност на проф. Тъпков е точно половин век от 1961 – 2011. / преподава – инструментознание, оркестрация, композиция./ Личност, която е била пример за ерудиция, дисциплина и всестранно развитие.

1.2 „Основни композиционни – стилистични особености в неговото симфонично творчество“ – докторанта започва тази точка с подробни разяснения за детайлната работа на диригента, над дадена симфонична творба. От запознаване с композитора, неговата стилистика, времето през което е живял и работил, особеностите на стила и запознаване с информация за конкретното произведение над което ще работи.

В конкретният случай вниманието е насочено към творчеството на Димитър Тъпков – характерното за неговият стил и стремежа му към музикална – изразна „сентенциозност“, концентрирана мисъл и лаконизъм. При сформиранието на своята концепция композитора се стреми към създаване на материя, която е неделима и единна. Една от основните

стилистика в композиторския изказ на Тъпков е пряко свързана с употребата на интервали, които често се превръщат в структурно ядро на симфоничната творба. Друг характерен композиционен похват, който е характерен за творчеството му са дялове наподобяващи характера на безмензурните песни, в които липсва ритмична пулсация често присъства в структурата на симфоничните му творби. Друг основен стилистичен елемент оформящ композиционния език на Д. Тъпков е афинитета му към употребата на полифонични композиционни техники – стрето, диминуция, аугментация, огледални и рачешки обръщения и други. Симфоничните произведения за деца – са с чисто сетивен характер звуково – живописна картинна звучност / пример за това е „Сюита от четири симфонични приказки по Елин Пелин, като в нея Тъпков се е насочил към “тембровата игра” и към провокирането и пораждането на образни асоциации у децата.

Глава Втора – Анализ, изследване и класификация на диригентските интерпретационни проблеми на Симфония №1 – SINFONIA BREVE „1878”, Симфония №2 за глас и оркестър по стихове на Анастас Стоянов /В памет на диригента Васил Стефанов/, Симфония №3 –Микросимфония за струни върху А(rthur) и Н(onegger)”, „Симфониета за струнен оркестър” и „Анданте /в памет на Александър Танев/” за симфоничен оркестър на Димитър Тъпков. Точка 2.1 е историята и анализ на SINFONIA BREVE 1878. Написана е по повод 100 годишнината от освобождението на България от османско робство. Написана през 1978г. творбата вижда своето първо изпълнение чак 1983г. Благодарение на диригента Васил Стефанов, който организира и осъществява първото изпълнение съвместно с Симфоничния оркестър на Българското Национално Радио. Докторантът описва състава на оркестъра и обяснява записъла на творбата. Най-подробно потплътено с нотни примери Йордан Пъшев анализира партитурата, структурата и характерните особености на всяка част, съчетано с предизвикателствата на диригента за интерпретационна обосновааност, търсенето на баланс в оркестъра и усещането за смяна на характера, спазвайки всички означения на самият автор.

Точка 2.2 е посветена на Симфония № 2 за глас и оркестър по стихове на Атанас Стоянов в памет на диригента Васил Стефанов. Отново кандидатът

с прецизна точност изброява състава на оркестъра, точното времетраене и седемчастната структура. Тази симфония е сред най-крупните симфонични творби на автора като в нея липсва характерния за него „лаконилен музикален изказ“. Седемчастната и структура, обемният драматургичен план и продължителността /45 мин./ доказват едно търсене за мащаб по отношение на композиционния изказ. Следва подробен анализ на цялата симфония на званията на всяка част, особеностите, темпата, как трябва визуално да се покажат дадени моменти с различни размери един срещу друг. Ясно и на разбираем език се анализира как трябва да работи диригента с ръцете си/жестовете, прекратяването на звука и различните модели, които се появяват в произведението/. теорията е подкрепена с много точни и ясни нотни примери.

2.3 „Микросимфония за струни върху А (rthur) и Н (onegger)“ написана 1992 г. Посвещава я на Артур Онегер, той е бил сред любимите му автори. Интересното в тази симфония е, че инициалите на Онегер имат основна конструктивна роля в интерваловата структура на симфонията и оформя една своеобразна „арка“ от тонът „ЛА“ „А“ и тона „СИ“ „Н“, те са в основата на тематичния материал на цялата творба наситена с техните интервалово-интонационни връзки – интервалите г.2 и м.7. Представят се двете асти на произведението подкрепно с примери и диригентски анализ.

2.4 „Симфонията за струнен оркестър“ едно от последните произведения на композитора. Тричастна и отново са присъщия „лаконилен изказ“. Нотните примери са съчетани с диригентски препоръки, за мануалната техника, която би била подходяща, за провеждането на правилната музикална линия и драматургия.

2.5 „Анданте“ / в памет на Александър Танев/ е една от емблематичните творби на Димитър Тъпков. С продължителността си от 7 минути, написана през 1997 г. драматичната концепция е дълбока, искрена и откровена.

В Трета глава – „Систематизация на диригентските проблеми в симфоничното творчество на Димитър Тъпков.

3.1 Характерни диригентски трудности в неговите симфонични произведения. Теоретичен анализ на работата на диригента във най-дълбоки детайли. Как да се постигнат мануално различни нестандартни ритми, каква да бъде диригентската схема, да се следи многопластовата и комплексна музикална фактура, която е изключително релефна и притежава „характерни начини на изграждане“.

В точка 3.2 Систематизация на интерпретационните и диригентски и изпълнителски проблеми в симфоничното творчество на Димитър Тъпков се правят изводи от труда, до които се достига логично и естествено, като се навлезе така подробно и изчерпателно в особеностите и характерните композиционни и диригентски техники. По този начин се постига акуратно изпълнение на определеното произведение.

Заклучението обобщава всичко казано до тук и „поднася“ готов план, за работа на диригента, който е поел трудната задача да поеме изпълнението на симфонично произведение от Димитър Тъпков.

Приносите на тази дисертация са:

- допълва и разширява с ново научно съдържание наличната литература свързана с диригентската интерпретация на конкретни симфонични произведения от творчеството на Димитър Тъпков.

- това е опит за систематизация на диригентската проблематика, като класифицирани интерпретационни трудности в симфоничното творчество на Димитър Тъпков.

- паралелно с научната работа са осъществени няколко концерта, включващи симфонични творби на композитора.

Следва библиографията, където са изброени 30 източника, които кандидатът е използвал в процеса на работата си.

Последната част на труда е приложението, в което са описани произведенията, кога и къде са изпълнявани подробно / солисти, диригент, оркестър и място на провеждането /.

След като подробно се запознах с труда на Йордан Пъшев и в качеството си на професионален диригент, убедено заявявам, че труда е много

интересен и полезен, за всеки диригент, който посегне към симфоничното творчество на Димитър Тъпков. Подкрепям присъждането на научно-образователната степен „доктор“ на кандидата Йордан Пъшев.

11.03.2022г.

Професор д-р ДЕЯН ПАВЛОВ